Informacja o konferencji
„Przyszłość przeszłości – Dziedzictwo w zagrożeniu”
Europejskie Dni Dziedzictwa 2026
Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu
25–26 września 2026 r.

1. Idea konferencji

Konferencja „Przyszłość przeszłości – Dziedzictwo w zagrożeniu”, organizowana w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa 2026, stanowi wspólną inicjatywę instytucji kultury województwa podlaskiego, której celem jest stworzenie ogólnopolskiej platformy debaty nad przyszłością ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego.

Wydarzenie będzie poświęcone współczesnym wyzwaniom związanym z ochroną dziedzictwa materialnego i niematerialnego, ze szczególnym uwzględnieniem muzeów na wolnym powietrzu oraz architektury drewnianej północno-wschodniej Polski.

Konferencja ma integrować przedstawicieli administracji publicznej, instytucji kultury, środowisk naukowych, organizacji branżowych oraz ekspertów zajmujących się ochroną zabytków, muzealnictwem i polityką dziedzictwa.

2. Cele konferencji

Do najważniejszych celów konferencji należą:

1. stworzenie przestrzeni dialogu pomiędzy instytucjami centralnymi, samorządowymi i środowiskami eksperckimi w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego;
2. wypracowanie rekomendacji dotyczących rozwoju muzeów na wolnym powietrzu oraz ochrony architektury drewnianej;
3. prezentacja nowoczesnych metod zarządzania dziedzictwem kulturowym i zwiększania jego dostępności społecznej;
4. wzmocnienie współpracy pomiędzy podlaskimi instytucjami kultury;
5. budowanie rangi województwa podlaskiego jako ważnego ośrodka debaty dotyczącej ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce;
6. promocja Europejskich Dni Dziedzictwa jako platformy współpracy i wymiany doświadczeń pomiędzy instytucjami kultury.

3. Charakter i formuła wydarzenia

Konferencja będzie miała charakter ogólnopolski z udziałem przedstawicieli instytucji centralnych, muzeów, uczelni wyższych, organizacji eksperckich oraz administracji publicznej.

Program wydarzenia obejmować będzie: referaty programowe, panele dyskusyjne, spotkania służące wymianie doświadczeń i współpracy oraz prezentacje dobrych praktyk.

Planowana jest również organizacja spotkań eksperckich w formule reflection group, poświęconych rekomendacjom dla instytucji odpowiedzialnych za ochronę dziedzictwa kulturowego.

4. Główne obszary tematyczne konferencji

Sesja I. Dziedzictwo kultury kapitałem regionu i kraju

Dziedzictwo kulturowe odgrywa dziś znacznie szerszą rolę niż tylko zachowanie pamięci o przeszłości. Coraz częściej postrzegane jest jako jeden z kluczowych zasobów rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego, wpływający na budowanie tożsamości lokalnych wspólnot, atrakcyjności regionów oraz jakości życia mieszkańców. W dobie dynamicznych przemian cywilizacyjnych, zagrożeń dla zabytków oraz zmieniających się uwarunkowań społecznych i ekonomicznych szczególnego znaczenia nabiera pytanie o miejsce dziedzictwa kulturowego w polityce państwa i samorządów.

Sesja inauguracyjna będzie poświęcona roli dziedzictwa kulturowego jako strategicznego kapitału regionów i kraju oraz znaczeniu współpracy administracji rządowej, samorządowej, instytucji kultury, środowisk naukowych i organizacji społecznych w jego ochronie oraz rozwoju. Będzie to również okazja do refleksji nad kierunkami polityki państwa w zakresie ochrony dziedzictwa oraz budowania społecznej odpowiedzialności za zachowanie dóbr kultury.

W centrum dyskusji znajdą się zagadnienia związane z rolą dziedzictwa kulturowego w rozwoju regionalnym i budowaniu tożsamości społecznej, znaczeniem muzeów i instytucji kultury w kształtowaniu kapitału społecznego, współpracą pomiędzy administracją publiczną a środowiskami eksperckimi, a także współczesnymi wyzwaniami wynikającymi ze zmian klimatycznych, procesów urbanizacyjnych, depopulacji obszarów wiejskich oraz potrzebą skuteczniejszego wykorzystania krajowych i europejskich instrumentów wsparcia dla ochrony dziedzictwa.

Sesja będzie również próbą odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób dziedzictwo kulturowe może stać się jednym z najważniejszych czynników zrównoważonego rozwoju regionów oraz budowania ich konkurencyjności, zachowując jednocześnie swój autentyczny charakter i wartość dla przyszłych pokoleń.

Sesja II. Autentyzm jako kryterium wzorowej ekspozycji muzealnej

Autentyzm od zawsze stanowi fundament działalności muzeów i jedno z podstawowych kryteriów oceny ekspozycji muzealnych. Oryginalne muzealia, ich historia, materialność oraz kontekst budują wiarygodność muzeum i decydują o sile jego oddziaływania. Jednocześnie współczesne muzea coraz częściej stają przed koniecznością godzenia ochrony autentycznego dziedzictwa z nowoczesnymi metodami interpretacji, oczekiwaniami zwiedzających oraz rozwojem technologii. Spróbujmy opowiedzieć jak dziś rozumieć autentyzm i jak budować ekspozycje, które pozostaną wierne muzealnej misji, a jednocześnie będą atrakcyjne dla współczesnego odbiorcy.

Zagadnienia poruszone w tej sesji to: autentyzm jako kryterium dobrej ekspozycji, autentyzm ekspozycji w różnych typach muzeów, jak daleko można ingerować w ekspozycję?, multimedia, zwiedzający, żywe dziedzictwo oraz granice autentyczności.

Sesja III. Architektura drewniana – pozyskiwanie, konserwacja i udostępnianie

Muzea na wolnym powietrzu to instytucje chroniące zabytki architektury drewnianej, które w przeciwieństwie do klasycznych obiektów użytkowych wymagają ciągłej konserwacji. Główne problemy związane z pozyskiwaniem, konserwacją i udostępnianiem architektury drewnianej w muzeach (głównie typu skansenowskiego) wynikają z organicznej natury surowca oraz konieczności przeniesienia obiektów z ich pierwotnego otoczenia. Muzea musza się mierzyć z korozją biologiczną, niszczącym działaniem czynników klimatycznych a jednocześnie ochroną zabytkowej substancji i jej prezentacji zwiedzającym.

Zarządzanie architekturą drewnianą napotyka na trzy główne wyzwania: pozyskiwanie oryginalnego surowca i wiedzy ciesielskiej, zahamowanie niszczenia konstrukcji wynikającego m.in., niszczących działań czynników klimatycznych, korozji biologicznej drewna oraz ochrony zabytkowej substancji i jej prezentacji zwiedzającym a także wyzwania prawne i finansowe związane z dostosowaniem zabytków do współczesnych norm bezpieczeństwa i udostępniania. Właśnie o tych problemach chcielibyśmy podyskutować w trakcie jednego z paneli konferencji.

Sesja IV. Zarządzanie i nowe technologie w muzeum na wolnym powietrzu

Muzea na wolnym powietrzu stoją dziś przed wieloma wyzwaniami. Z jednej strony mają chronić autentyczne dziedzictwo, z drugiej – odpowiadać na oczekiwania współczesnych odbiorców, rozwijać infrastrukturę, pozyskiwać środki zewnętrzne i skutecznie zarządzać coraz bardziej złożonymi organizacjami. Chciałabym, aby nasza dyskusja skupiła się na najważniejszych wyzwaniach, z którymi mierzą się dziś dyrektorzy muzeów.
Sesja IV będzie poświęcona wyzwaniom współczesnego zarządzania muzeami oraz kierunkom ich rozwoju w dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości społecznej, technologicznej i ekonomicznej. Punktem wyjścia do dyskusji będzie rola dyrektora jako lidera i menedżera, budowanie kompetentnych zespołów oraz pozyskiwanie i utrzymanie wykwalifikowanej kadry. Uczestnicy porozmawiają o tworzeniu nowoczesnych ekspozycji, wykorzystaniu nowych technologii w zarządzaniu instytucją i udostępnianiu dziedzictwa, a także o skutecznym pozyskiwaniu środków zewnętrznych i strategicznym planowaniu rozwoju. Ważnym elementem panelu będzie również rola organizatora w kształtowaniu regionalnej polityki muzealnej, współpraca pomiędzy instytucjami kultury zamiast wzajemnej konkurencji oraz budowanie wspólnej marki muzeów województwa. Dyskusję dopełni refleksja nad zmieniającymi się oczekiwaniami współczesnych odbiorców, koniecznością zachowania równowagi pomiędzy misją muzeum a realiami ekonomicznymi oraz odpowiedź na pytanie, jak powinno wyglądać nowoczesne muzeum przyszłości – otwarte, autentyczne, dostępne i odpowiadające na potrzeby kolejnych pokoleń zwiedzających.

5. Proponowane instytucje i środowiska zaproszone do udziału w konferencji

Do udziału w konferencji planuje się zaproszenie przedstawicieli m.in.:

- Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- Narodowego Instytutu Dziedzictwa,

- Narodowego Instytutu Muzeów,
- Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi,
- Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS,
- Polskiego Komitetu Narodowego ICOM,
- UNESCO,
- muzeów na wolnym powietrzu z całej Polski,
- uczelni wyższych i środowisk naukowych,
- wojewódzkich konserwatorów zabytków,
- organizacji społecznych i branżowych związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego.

6. Znaczenie konferencji dla województwa podlaskiego

Konferencja będzie jednym z najważniejszych wydarzeń eksperckich realizowanych w województwie podlaskim w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa 2026.

Wydarzenie ma na celu:

- promocję dziedzictwa kulturowego regionu,
- wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami kultury,
- budowanie pozytywnego wizerunku województwa podlaskiego jako miejsca aktywnej ochrony dziedzictwa,
- rozwój współpracy krajowej i międzynarodowej w obszarze muzealnictwa i ochrony zabytków.

Organizatorzy zakładają, że konferencja stanie się wydarzeniem cyklicznym o ogólnopolskim charakterze.

7. Organizatorzy konferencji

Organizatorami konferencji są:

- Województwo Podlaskie,
- Instytut Kronenberga – Fundacja Przyszłości Obszarów Chronionych,
- Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu,
- Podlaskie Muzeum Kultury Ludowej,
- Muzeum-Skansen Kurpiowski im. Adama Chętnika w Nowogrodzie.